

נס השפה העברית

The Miracle of the Hebrew Language

מה קרה לשפה העברית? קרה לה נס! אלפיים שנה היו היהודים בגולה ולא דיברו עברית. העברית הייתה שפה מתה, כי היהודים דיברו בשפות אחרות במדינות שגרו בהן. בשפה העברית רק למדו תורה והתפללו בבית הכנסת.

אליעזר בן יהודה בא לארץ מרוסיה

בשנת 1881 ועשה היסטוריה. הוא אמר שבארץ צריך לדבר ולכתוב רק בעברית. אבל בהתחלה זה היה קשה. היהודים לא האמינו שאפשר לדבר כל היום רק עברית, כי אלפיים שנה העברית לא הייתה שפה חיה. היא הייתה שפה של תפילות.

אליעזר בן יהודה חידש את השפה העברית. הוא כתב מילון. במילון היו מילים ישנות ומילים חדשות, למשל: גלידה, חייל, מילון, משרד, מסעדה, רכבת, פרפר ועיתון. ב-1885 הוא כתב עיתון בעברית, אך מעט אנשים קנו אותו.

אליעזר בן יהודה היה גם מורה לעברית, ובפיתה שלו דיברו רק עברית. גם בבית שלו דיברו רק עברית, וזה לא היה קל. האישה שלו, דבורה, לא ידעה בהתחלה אף מילה בעברית. גם לילדים היה קשה, כי החברים שלהם בשכונה לא ידעו את השפה. לאיתמר, הבן הראשון של בן יהודה, היה קשה בגלל ה"שיגעון" של אבא שלו, אבל הוא עזר לו לכתוב את העיתון.

אליעזר בן יהודה נכנס להיסטוריה. החלום שלו היה למציאות.

Answer the questions.

ענו על השאלות.

1. מה קרה לשפה העברית?

2. מה הייתה השפה העברית במשך 2000 שנה?

3. במה האמין אליעזר בן יהודה?

4. במה לא האמינו היהודים?

5. מה עשה אליעזר בן יהודה?

א. הוא _____ את השפה העברית.

ב. הוא _____ מילון.

ג. הוא _____ עיתון.

ד. הוא _____ בבית ובכל מקום רק עברית.

עִיתוֹן

נִקְנִיק

תִּזְמוּרָת

בוֹבָה

פִּרְפִּיר

גְּלִידָה

מִשְׁרָד

מִלְשָׁה

רִקְבֵת

טִי לִי ס

תְּכִינָה

Write "true" or "false".

כתבו: "נכון" או "לא נכון".

1. אֱלִפִּיִּים שנה דיברו הַיְהוּדִים עברית.

2. העברית הייתה שפה חֵיה.

3. ב-1881 דיברו וְכָתְבוּ בְּאֶרֶץ רַק בעברית.

4. העברית בְּגוּלָה הֵייתָה שְׂפָה של תְּפִילוֹת.

5. במילון של בן יהודה היו רק מילים חדשות.

6. ב-1885 הִרְבֵּה אֲנָשִׁים קָנוּ את הָעִיתוֹן של בן יהודה.

7. בְּכִיתָה של אליעזר בן יהודה דִּיבְרוּ רק עברית.

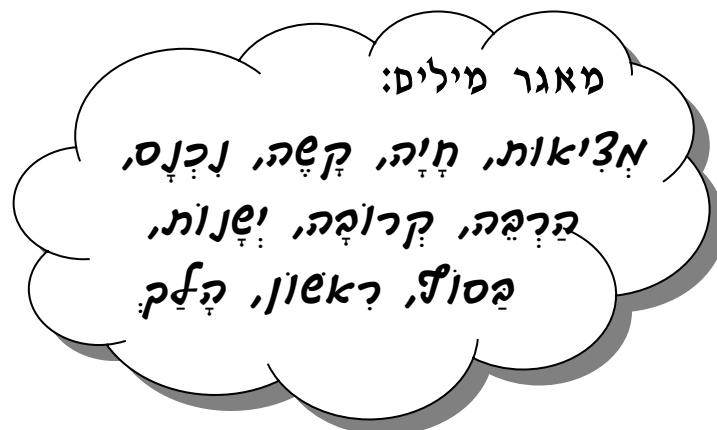
8. האישה של אליעזר בן יהודה יָדְעָה עברית בְּהִתְחַלָּה.

9. איתמר היה הַבֵּן השני של בן יהודה.

10. איתמר עָזַר לְאָבִא שלו לְכַתּוֹב את העיתון.

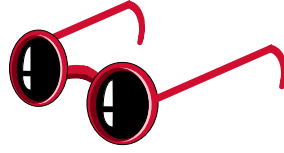
כתבו את הַמִּלָּה ההפוכה מתוך מאגר המילים. Write the opposite word.

_____	○	מְתָה	_____	○
_____	○	קל	_____	○
_____	○	מְעֻט	_____	○
_____	○	חֵלוּם	_____	○
_____	○	בְּהִתְחַלָּה	_____	○
_____	○	רְחוּקָה	_____	○
_____	○	חֲדָשׁוֹת	_____	○
_____	○	יָצָא	_____	○
_____	○	אֲחֵרוֹן	_____	○
_____	○	בָּא	_____	○

במילון של אליעזר בן יהודה היו גם מילים חדשות.
 פתבו על יד כל ציור את המילה המתאימה.

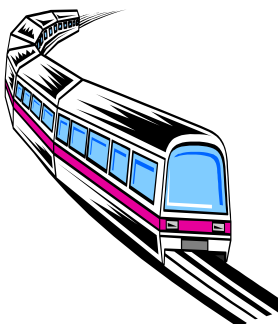

המילים הן:
 רכבת, מקפויט, אפידה, חוף
 מקרה, מקרה, פויס, מקת, צתון

קצת יהדות המזוזה

בכל בית יהודי יש מזוזה על המשקוף של הדלת מצד ימין. מצווה מן התורה לקבוע (לשים) מזוזה: "וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ" (דברים ו, ט). בזמן שקובעים מזוזה על המשקוף, מְבָרְכִים: "בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוּוֵנוּ לְקַבֵּעַ מְזוּזָה".

בתוך בית המזוזה יש מגילה קטנה. היא כתובה על קלף. במגילה כתובות שתי פרשיות מספר "דברים". הפרשייה האחת היא "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". (דברים ו, ד) זאת התפילה המפורסמת ביותר בדת היהודית. בכל הדורות נהרגו יהודים בגלל הדת שלהם. לפני שמתו הם אמרו את הפסוק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל". כך עשה גם רבי עקיבא בזמן שִׁיָּצְאָה נְשַׁמְתוֹ*.

הפרשייה השנייה היא: "וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֵל מִצְוֹתַי..." (דברים י"א י"ג). בפרשייה הזאת כתוב מה יקרה, אם נשמור את המצוות של התורה: יהיו גשמי בְּרָכָה ויהיה מזון רב לאדם ולבהמה, אבל אם לא נשמור את המצוות, אלוקים יַעֲצוֹר את הגשמים, ולא יהיה מה לאכול.

את המזוזה כותב סופר סת"ם – איש הכותב ספרי תורה, תפילין ומזוזות.

על המזוזה כתוב "ש-ד-י" – ראשי תיבות של שומר דלתי ישראל. זה השם של הקדוש ברוך הוא.

* יָצְאָה נְשַׁמְתוֹ = מת

Answer the questions.

ענו על השאלות.

1. מה יש על המשקוף בכל בית יהודי?

2. מה יש בתוך המזוזה?

3. אלו פרשיות כתובות על הקלף של המגילה?

4. מה עשו יהודים, לפני שהרגו אותם בגלל הדת שלהם?

5. לפי הפרשייה השנייה – מה יקרה, אם נשמור על המצוות של התורה?

6. מה יקרה, אם לא נשמור על המצוות של התורה?

7. מי הוא סופר סת"ם?

8. מה פירוש המילה "ש-ד-י" הכתובה על המזוזה?

שמע ישראל

"הוֹדוּ לַיהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד" (שבת כג)

המזוזה

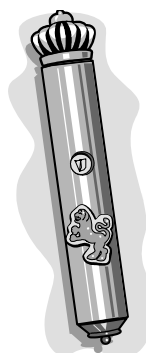
◆ קובעים את המזוזה בַּפֶּתַח הַבַּיִת וּבַפֶּתַח הַחֲדָרִים שְׂאוּכְלִים או יְשֻׁנִים בָּהֶם.

◆ קובעים את המזוזה על המשקוף הימני בַּכְּנִיסָה לַבַּיִת או לַחֲדָר.

קביעת המזוזה

קלף המזוזה

”עֲמֹד ר' לִיפֵא וְנִשֵּׁק אֶת הַמְּזוּזָה וַיֵּצֵא אֶת הַבַּיִת”

(ביאליק, יום השישי ב')

תפילת שמוע ישראל:

שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל: אֲדֹ-נִי אֱלֹקֵינוּ אֲדֹ-נִי אֶחָד:

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת אֲדֹ-נִי אֱלֹקֶיךָ בְּכֹל לְבַבְךָ וּבְכֹל

נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר

אָנֹכִי מְצִוְךָ הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ: וְשִׁנְתָּם לְבִנְיָךָ

וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשַׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ

וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ

לְטֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ וְכִתְבָתָם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ

וּבְשַׁעֲרֶיךָ.

ענו על השאלות או השלימו. Answer the questions or complete.

1. מה המצווה החשובה בתפילת "שמע ישראל", לפי דעתכם?

2. איך צריך לאהוב את אלוקים לפי הכתוב ב"שמע ישראל"?

3. בתפילת "שמע" פונה הקדוש ברוך הוא לאיש ישראל בגוף שני (אתה). כתבו את הצורה ואת הכינוי לפי הדוגמה.

לְבַבְךָ – הַלֵּב הַלֵּב בְּנִיךָ – _____

נַפְשְׁךָ – _____ בֵּיתְךָ – _____

4. השלימו את הצורות האלה מתפילת "שמע ישראל"

לפי הדוגמה:

בְּשִׁבְתְּךָ = כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹשֵׁב. בְּשִׁכְבְּךָ = _____

בְּלִכְתְּךָ = _____ בְּקוּמְךָ = _____

5. איזה פסוק בתפילת "שמע" מתייחס למצוות התפילין.

העתיקו אותו.

6. תפילת "שמע ישראל" הִפְכָּה למפורסמת שבתפילות, והיא קשורה לעניין "קידוש השם" הסבירו ותנו דוגמות (ראו עמ' 115).
